

GIÁ BÁN	
QUỐC-PAÁP	HOA-KI-QUỐC
Một năm, 100	5.00
Sáu tháng, 5.00	2.50
Ba tháng, 1.50	1.50

Thư báo phải trả tiền trước.
Thư báo gửi cho M. TRẦN
ĐÌNH-TRẦN, 41 đường quốc lộ
thị trấn của thương nghị trước.

TIẾNG-DÂN

LA VOIX DU PEUPLE

LA VOIX DU PEUPLE

BÁO QUÂN

Đường Đông-Ba, Huế

Mỗi tuần xuất bản hai kỳ thứ tư và thứ bảy

Trấn Bình-Phước

Một xã-hội nô-lệ thì
dạy cho trẻ con nhăm
mắt phục-tòng và đề
tiện hèn hạ; một xã-
hội tự-do thì giáo-dục
cho thành những
người giác-ngộ và
tự-do.
(RAPPOPORT)

CÁI TÔN-CHỈ GIÁO-DỤC Ở NƯỚC TA

(Tiếp theo)

Cái quan hệ của giáo dục với xã hội đã bày tỏ qua loa, tưởng giờ không ai có thể đứng lên mà biện bạch trái lại được. Bây giờ xin nói về giáo dục ở nước ta. Muốn cho tiện bình luận, ký giả chỉ chia lịch sử giáo dục nước ta làm hai thời kỳ: thời kỳ cựu-học và thời kỳ tân-học.

Đương thời đại bế-quan tòa-cảng, trong nước chỉ có trên thì vua quan, dưới thì nhân-dân, ngoài ra chỉ biết có nước Tàu là thầy mình chứ không thấy đến đâu nữa. Về xã-hội thì dạy rằng: Sĩ, nông, công, thương, suy tôn kẻ sĩ lên đầu, còn nông, công, thương là đứng về bậc dưới. Mà sĩ đây là gì? Sĩ là « học trò », nhưng sĩ cũng nghĩa là « quan ». Quan-qui thì vua càng qui nữa. Bởi thế con trẻ để trái đào mới đi học cũng học để « làm quan », cha mẹ cho con đi học cũng mong tương cho con được « làm quan ». Quan đã qui như thế thì làm gì dân cũng phải cúi đầu mà chịu. Họ lại dạy rằng: « Lao tâm giá trị-nhân ». Bọn sĩ là bọn lao tâm nên được quyền thống-trị, bọn nông, công, thương là bọn lao lực nên phải chịu quyền thống-trị của bọn kia. Lại dạy đến cả tam cương, vợ phải theo chồng, con phải theo cha, tôi phải theo vua. Bao nhiêu cái mầu-thuyết ấy đã tràn ra khắp xã-hội, mà càng tràn đến đâu thì thế-lực quân-chủ càng củng cố đến đó. Cái mục đích giáo-dục hồi bấy giờ là cốt xô hết cả « học trò » vào cái đường « làm quan », vì quan càng nhiều thì càng nhiều người tin cái đạo « tôn-quân ». Bởi thế phương-pháp giáo-dục thì bắt chước phương-pháp cử-nghiệp của Trung-hoa, đặt ra những khuôn mẫu nhất định để bắt buộc sĩ-phu, ai mà ra ngoài khuôn mẫu ấy thì bị buộc ngay cho là bá đạo, là tà thuyết. Tóm lại, tôn chỉ giáo-dục đời trước là « tôn sĩ », « tôn-quân », mà mục đích giáo-dục là cốt đào tạo cho làm « quan » là những bọn tay chân vấy cánh làm cho quân-quyền thêm mạnh.

Từ hồi có cuộc Bảo-hộ, chúng ta tiếp xúc với tây-dương thì nền giáo dục cũ dần dần đã nát đổ mất mà nền giáo-dục mới xuất hiện. Sự thay đổi ấy cũng là lẽ tất nhiên. Khi trước thì trong nước chỉ vua và quan là có quyền lực, ngày nay lại có cái quyền lực mới là quyền lực báo-hộ.

vậy cái giáo dục tôn-sĩ, tôn-quân trước kia không hợp với tình-hình xã-hội nữa mà phải bị đào thải là cũng lẽ thường. Bây giờ thì không thể dạy « tam cương », « tứ dân » nữa, mà phải dạy rằng: nước Bảo-hộ là nước sản-xuất « bình-dẳng, tự do, bác ái », vì muốn thực hành ý-tưởng ấy cho được hoàn-toàn nên mới vượt qua ngàn vạn dặm mà sang Việt-nam để dắt dừ dân tộc muông-màng này lên; vũ-dải thiên-diễn; nước Bảo-hộ chỉ một lòng khai hóa cho dân Việt-nam mà không đòi đền bù lại cái gì, dân Việt-Nam đừng khà quên ơn trời bể ấy v.v.. Ta thử dò xét cả các sách giáo-khoa, từ tiểu học cho đến cao-dẳng xem có phải là đầy cả những lý-từ ấy không? Còn cái mục đích giáo dục ngày nay là thế nào? Trước kia ông quân-chủ cần có quan-trưởng cho mạnh để giữ gìn thế-lực cho mình,

VĂN-VĂN

Chỉ làm trai

1

11

Mào-Sơn

Quái vật trong rừng văn

Vật quái trong đời chẳng thiếu gì.
Rừng văn lại có giống chỉ chỉ!
Đời thay mặt mũi bao giờ đó?
Quấy rối con em đến thế thì!
Hồi quí tham tiền thu vào mắt?
Hằng ma chuyển chử rước hồn đi?
Làng nho ai đóng vai tướng thế?
Đội mũ mang râu ngó cũng kỳ!

Đông-minh, Tân-v.-Nghiêm

Cùng bạn đọc báo

Các ngài đã có lòng yêu bồn báo mà gởi thơ mua báo, tuy bồn báo chưa nhận được tiền, song cũng cứ thế lòng các ngài mà gởi báo luôn, nay đã lâu rồi mà còn có ngài chưa trả, vậy xin các ngài làm ơn gởi học về cho, để tiện việc sổ sách. thì bồn báo cảm ơn lắm. Nếu các ngài bận việc, thì sau này bồn báo sẽ nhờ nhà dây thép thâu giùm, có phí nhiều ít, xin các ngài lượng tình.

TIẾNG-DÂN

QUAN-HẢI-TÔNG-THƯ

Các ngài có lòng chiến cổ, mua năm cho chúng tôi thì xin các ngài gởi luôn tiền cho thì chúng tôi mới có thể gởi sách được.

Q. H. T. T.

THẾ GIỚI THỜI ĐÀM

NÓI VỀ VIỆC LÀM THỊT (1)

Người ta vẫn thường nói, nhờ có phải nhờ cá rô. Vậy muốn trừ sâu ký-sinh, cũng phải tìm đến cội rễ của nó. Trong các cội rễ của sâu ký sinh thì lo làm thịt là quan hệ nhất. Bởi thế ta phải lưu tâm đến những lo thịt.

Lo làm thịt. — Lo làm thịt là chỗ làm thịt những súc vật. Ta gọi là lo làm thịt nghĩa có hẹp, e không được dùng làm, vì rằng tất cả trâu, bò, lừa, ngựa, cừu, dê đều phải làm thịt ở lo cá.

Đã hơn một thế kỷ nay, các nước bên Âu châu đều chú trọng đến những lo làm thịt làm. Trước kia mỗi người hàng thịt có thể làm thịt súc vật ở nhà mình, rồi đem thịt đi bán rong cho những người quen. Họ được vậy, nên cứ bó gần chết hay bị bệnh, họ cũng làm thịt đem bán. Hồi đó những bệnh truyền-nhiễm của súc vật lan ra rất dễ; còn người ta ăn thịt vào mà sinh bệnh, hoặc thiệt mạng cũng nhiều. Các người làm thịt làm khi cũng mắc phải bệnh của súc vật truyền sang mà chết.

Ngày nay những cách ấy đã bỏ hẳn đi. Ở các thành phố lớn chỗ nào cũng có lo làm thịt do sở Thú y kiểm sát. Bao nhiêu súc vật định làm thịt đều phải đưa tới lo cho một ông thú-y khám, nếu thực là lành mạnh mới được phép làm thịt. Đến khi làm thịt xong ông thú-y ấy lại khám lại một lần nữa xem thịt có ngon lành mới cho đóng dấu đem bán, đó là một sự tiến bộ rất có ảnh hưởng đến sức mạnh của nhân dân.

Làm được lo làm thịt lại thêm được một điều lợi là: nếu viên thú-y thấy có súc vật nào nghi là mắc phải bệnh truyền nhiễm, thì có thể do xét xem con vật đó mua ở làng nào, phát bệnh từ bao giờ; rồi sau hoặc tới ngay chỗ đó mà khám xét, hoặc thông báo cho viên Thú y ở vùng đó, để liệu cách mà đề phòng cho bệnh truyền nhiễm khỏi lan rộng ra. Cái lợi ấy không phải là nhỏ vậy. Một đôi khi, bệnh truyền nhiễm mới phát ra mà trừ diệt ngay đi được cũng nhờ ở sự sớm biết đó.

Ở bên ta hiện nay ở những thành phố hay ở những tỉnh nhỏ đã có lo làm thịt cho nhân dân dùng, vừa tiện lợi vừa sạch sẽ, song ở thôn quê thì phần nhiều chưa có lo, cho nên cách ăn làm vẫn còn cầu thả sơ sài; và chẳng, lại không có người kiểm sát như ở các tỉnh nên có nhiều điều nguy hiểm cho nhân dân. Mới đây, tôi được mục kích một việc có ý, tưởng nên kể ra đây để anh em biết. Bữa đó, tôi đi khám các làng về mạn thượng du tỉnh Quảng trị. Tôi có báo người đi mua lợn một ít tìm gạp và một ít thịt lợn. Lợn làm vừa xong, họ gói tìm gạp vào một miếng lá chuối, đưa đến cho tôi. Đồ ra xem thì thấy rằng những hạt gạo. Trông mà đáng kinh / Sau tôi báo phải đem luộc cả con lợn đó. Nếu hôm ấy không ai biết, cứ để cho họ đem bán thì đã bao nhiêu người ăn vào mà sinh ra bệnh sán.

Lại như năm 1924 ở tỉnh Vinh có đến 90 người mắc phải bệnh dịch sốt máu đen (fièvre charbonneuse)

(1) Tiếp theo vào bài sâu ký sinh của ông Trần-dinh Nam đã đăng trong báo T. D.

NỘI CÁC POINCARÉ (PHÁP) ĐÃ TỪ CHỨC (1)

Ngày 6 Novembre, sau cuộc Toàn quốc hội nghị của đảng Cấp tiến ở Angers, vì hội nghị đã quyết nghị rằng chương trình của đảng không thỏa hiệp được với chánh sách của Nội các Quốc dân liên hiệp (Union nationale) các Bộ trưởng về đảng Cấp tiến đã từ chức, ông Thủ tướng Poincaré cũng đã đề đơn từ chức của toàn thể Nội các cho Tổng thống Doumergue. Nội các đã xuống rồi lập lên, tuy đối với tình hình đảng phái cũng có ảnh hưởng đôi chút, nhưng đối với đại cuộc thì cũng chẳng thay đổi gì, ta cũng không nên quá nghĩ mà cho việc này là một việc trọng đại. Nhưng Poincaré cảm quyen đã hơn hai năm nay để chủ trì Nội các Quốc dân liên hiệp, đương hồi cuộc diện nước Pháp rất bối rối mà dường vững được, có sao ngày nay, sau việc Tổng tuyển cử tháng Février vừa rồi, thế lực xem có phần ớn cổ hơn trước nhiều, mà bây giờ lại phải suy đảo? Muốn rõ nguyên nhân ấy ta phải hồi cội lo tình hình nước Pháp trong ba bốn năm về trước đây. Ta đây chỉ dừng địa vị sáng quan mà nhìn vào, nhưng xét qua như thế tưởng cũng có đôi chút bưng vj.

Cái cục diện chính trị nước Pháp từ 4 năm lại đây là do cuộc Tổng tuyển cử năm 1921 (11 Mal) tạo thành. Cuộc Tổng tuyển cử ấy chính là cái phản hưởng của chánh sách Poincaré chủ trương đánh thuế thực cao và dùng vũ lực để chiếm lãnh xứ La Thur. Nội các Poincaré phải trực tiếp, thế lực bên chuyển sang Tả phải liên hiệp (Cartel des Gauches) do các tá đảng liên hiệp với đảng Xã hội. mà thành. Ông Herriot về đảng Cấp tiến khi ấy ra từ chức Nội các, nhưng ít lâu lại phải đi, kể đó ông Painlevé rồi đến ông Briand lên thế, đều là có Tả phải liên hiệp ủng hộ cho. Ba người của Tả phải ra chủ trương Nội các tiếp nhau được hai năm, nhưng cũng không tìm được biện pháp để giải quyết vấn đề tài chính, đến mùa hạ năm 1920, tình hình tài chính Pháp cơ hồ đã gần phá sản. Khi ấy dư luận trong nước nhào nhào nổi lên công kích, các chánh đảng trọng yếu trong Nghị viện đều nghị phải đặt một Nội các Quốc dân liên hiệp chứ không thể đặt Nội các đảng phái nữa, họ lại cử ông Poincaré ra từ chức Nội các. Tả phải tuy vẫn không lấy làm thuận nhưng cũng phải đành lòng.

Nội các Poincaré dùng thủ đoạn cương quyết để giải quyết vấn đề tài chính, thuế khóa gì thêm thiệt hại, bởi thế thành lập được hơn

(1) Xem Việc Thế-giới trong số báo trước

vì đã ăn thịt trâu, bò chết về bệnh dịch kỵ. Trong 90 người đó, có đến 40 người đã thiệt mạng.

Bởi vậy ở những tỉnh lỵ hoặc ở những phố, huyện to, nếu có nhiều súc vật và hay có phiên chợ, nhà nước nên đặt một viện Thú y để phòng những bệnh truyền nhiễm của súc vật, và để khám thịt, thì là một sự hay cho dân gian lắm. Còn lo làm thịt cho làm bằng tranh cũng chẳng ít kém là mấy.

Nay ta nên xét qua xem cách thức làm lo thịt phải như thế nào?

(Còn nữa)

Nguyễn-trọng-Trứ

một năm thì tình hình tài chính có hơi ổn định, số dự toán giữ được bình hoành, cho nên được nhiều người tin nhiệm. Nhưng cái tình trạng ổn định ấy cũng chưa hoàn toàn, vì tiền pháp lang (le franc) chưa định giá được, và chẳng thu được nhân dân chịu rất nặng nề, cứ thực tình thì cái « ký công » của Poincaré đó chỉ là ở bề ngoài, chứ cái nguy cơ tương lai cũng chưa gọi là tránh khỏi được.

Song le, cái tình thế tỏ bày như vậy thì chính giới giới và tài chính giới hết sức ủng hộ cho Poincaré, bởi thế họ hy vọng rằng các chánh đảng phải đình chỉ tranh đấu trong vài ba năm, để Poincaré có đủ thì giờ mà hoàn thành sự nghiệp. Tả phải liên hiệp vẫn không lấy thế làm nguyên vọng, cho nên họ đã hết sức cố xây phần đối Poincaré để dự bị cuộc tuyển cử năm 1923 này. Hiện nay Tả phải liên hiệp đã lìa tan, vì đảng Xã hội đã rõ ràng đứng ra một phần đối Nội các. Nhưng các tá đảng vẫn mong phục chức, họ vẫn mong để huê lại được với đảng Xã hội để lên cầm quyền như trước. Đảng Cấp tiến và Xã hội cấp tiến vẫn không giữ mục đích ấy đâu, họ hết sức tuyên truyền rằng Nội các Poincaré mà chính đờn tài chính được là nhờ sức họ ủng hộ cho, họ lại lợi dụng những chính trị cảm tình, chủ trương giảm thuế cho trái với Poincaré, cũng nói rằng Poincaré tuy có tài biện sự của nhà quan lại, mà không có cái thủ uyển của nhà chính trị.

(Còn nữa)

Ngô-nhân

CHUYỆN HAY

SÙNG BÀI CÁ SỮU (NGẠC NGƯ)

Cá sấu là một loài rất dữ, thường ăn thịt người. (trước ta ở xứ Nam-kỳ, Cao-mên cũng có), thế mà có nơi sùng bài cho là vị thần thánh, mới nghe đến ấy ai cũng cho rằng nói huyền.

Ở nước Ai-cập, về đời xưa có tục ấy. Nguyên nước Ai-cập có sông Nê-la là một con sông lớn, thường có ngọc ngư nhiều, dân ở gần sông thường bị cái nạn đó, thì xem như loài thú ăn người. Còn dân ở xa miền sông, thì tôn trọng cho là vị phúc thần, vì cái thói mê tin như sau này: đất Ai-cập mà về miền bắc nguyên, còn nước sông Nê-la thấm nhuần mới có hoa lợi, mỗi năm có một kỳ nước lớn, đem bùn lên đồng thì lúa tốt được mùa, nước lên đến đâu, thì ngọc ngư lên đó, bởi thế nên người xứ ấy cho ngọc ngư là một vị thần được mùa; tục truyền nhau đã lâu, thành cái tục mê tin, thậm chí có hồi dân ở miền sông cũng dân ở đồng nội khai khẩn công nhau, vì một bên thì tôn sùng ngọc ngư cho là thần mà một bên thì khinh bỉ cho là loài ác-vật.

Theo lẽ tiến hóa, cái tục mê tin càng ngày càng tiêu, mà cái cảnh ly càng ngày càng rõ, hiện nay thì cái thuyết cho con ngọc ngư là loài độc ác, đã thành cái xác án, không còn ai cho là thần linh nữa.

Nước ta các nơi có thủy thổ thần cộp, thần rắn, đại để cũng thế. Nhưng không phải đối với độc ác thần, nhân làm thần thánh, là một điều mê tin mà thôi, dân, đối với loài người cũng vậy; ngày trước

Đoạn XXXVI. Mỗi lần hội nghị ông nghị trưởng phải điểm danh các ông nghị viên, có ông nào vắng mặt luôn ba lần mà không có giấy cáo thì ông nghị trưởng phải trình quan Khâm sứ biết.

Chuẩn y tại Hà Nội ngày 28/9/1928
Quan quyền Toàn quyền Đông-Pháp
Ký tên : ROBIN

nghe thấy thật! Tên Ngồn không có cách gì để tự bạch, đến nỗi phải mượn đoạn dây oan nghiệt để bày tỏ nỗi lòng, tưởng như thể đã đủ chứng rằng tên Ngồn vô tội. Th

lượng tâm. Còn mấy thầy kia đã biết của kỳ là bất nhân bất nghĩa, sao cũng sợ tên dê mặt kỳ mà cũng vào ngồi ăn? Khen cho các thầy nuôi được cũng giỏi thôi!!

Học trò làng Quảng xã

cách mạnh mẽ như bảo tôi phải im

